

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 2Cdo/119/2018
Identifikačné číslo spisu: 1112201520
Dátum vydania rozhodnutia: 31.05.2018
Meno a priezvisko: JUDr. Jozef Kolcun
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2018:1112201520.4

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu K. F., bývajúceho v T., zastúpeného JUDr. Vojtechom Agnerom, advokátom so sídlom v Bratislave, Špitálska 10, proti žalovanému Ústav pamäti národa, so sídlom v Bratislave, Miletíčova 19, zastúpenému JUDr. Ing. Branislavom Pechom, PhD., advokátom so sídlom v Nitre, Piaristická 2, o ochranu osobnosti, vedenom na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 16 C 9/2012, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 30. januára 2018 sp. zn. 5 Co 362/2017, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a .

Žalovaný má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava I (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 26. júna 2014 č. k. 16 C 9/2012-440 určil, že žalobca je neoprávnene evidovaný v registračných protokoloch bývalej Štátnej bezpečnosti ako agent. Žalovanému uložil povinnosť uverejniť výrok tohto rozsudku na svojej internetovej stránke, a to do 3 dní odo dňa právoplatnosti tohto rozsudku, zároveň žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi k rukám jeho právneho zástupcu JUDr. Vojtecha Agnera, náhradu trov konania vo výške 66 € a trov právneho zastúpenia vo výške 646,71 €, do 3 dní odo dňa právoplatnosti tohto rozsudku.

Súd prvej inštancie v odôvodnení uviedol, že z vykonaného dokazovania a po posúdení zistených skutočností dospel k záveru, že žalobca vedome nespolupracoval so Štátnou bezpečnosťou (ďalej len „ŠtB“), že nepodpísal záväzok k spolupráci, a teda že nekonal tak, aby mohol byť evidovaný ako získaný spolupracovník bývalej ŠtB. Poznamenal, že v konaní sa vedomá spolupráca žalobcu s ŠtB nepreukázala, a to ani podpornými dokladmi predloženými žalovaným. Za nepreukázanú mal taktiež existenciu písomného záväzku žalobcu k spolupráci, podpísaním ktorého by sa podpisujúci zaviazal plniť stanovené úlohy a preberať záväzky z toho vyplývajúce, a ktorý by bol právnou skutočnosťou, bez ktorej by spolupráca nevznikla. Konštatoval, že v konaní sa nepreukázala ani akákoľvek činnosť žalobcu v súvislosti s údajným plnením uložených úloh, teda že by žalobca príslušníkom ŠtB vedome ako agent poskytoval informácie. Z dôvodu, že súd prvej inštancie nemal vyššie uvedené za preukázané,

žalobnému návrhu žalobcu vyhovel, nakoľko bez preukázania týchto podstatných okolností je evidencia žalobcu ako agenta v registračných protokoloch bývalej ŠtB neoprávnená. Zároveň v zmysle § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka uložil súd prvej inštancie žalovanému povinnosť uverejniť výrok tohto rozsudku na jeho internetovej stránke za účelom odstránenia následkov zásahu do osobnostných práv žalobcu. Skutkové zistenia vyplývajúce z vykonaného dokazovania považoval súd prvej inštancie za dostatočné pre posúdenie rozhodujúcich skutočností vzťahujúcich sa k meritu veci, a preto uzavrel, že nebolo potrebné nariaďovať ďalšie dokazovanie nad rozsah dôkaznej aktivity účastníkov konania [§ 120 ods. 1, 4 Občianskeho súdneho poriadku, účinného do 30. júna 2016, (ďalej len „O.s.p.“)]. Na záver dodal, že sa nestotožnil s tvrdením žalovaného, že spolupráca žalobcu s ŠtB bola preukázaná. Žalovaný tvrdil, že predložil súdu 12 zväzkov, ktoré presvedčivo dokumentujú pôsobenie žalobcu v štruktúrach ŠtB a že tieto potvrdzujú bez akejkoľvek relevantnej pochybnosti, že žalobca vedome a dobrovoľne spolupracoval s ŠtB, a teda bol ako agent vedený oprávnene. Z predložených dokumentov podľa žalovaného jednoznačne vyplýva, že žalobca bol tajným spolupracovníkom ŠtB ako agent, podpísal písomný záväzok k spolupráci a tento bol súčasťou zväzku, s operatívnym pracovníkom ŠtB sa žalobca stretol minimálne 17 krát a poskytoval informácie, ktoré boli vyhodnotené ako spoľahlivé a boli ďalej spravodajsky využité. Súd prvej inštancie uviedol, že je pravdou, že žalovaný predložil i časti iných zväzkov, a to zväzok s krycím menom U., R., Z., Y., X., M., F., W., V., H. a A., súd prvej inštancie konštatoval, že z predložených zväzkov vedomá spolupráca žalobcu s ŠtB preukázateľne nevyplýva. Žalovaný žiadnym spôsobom nepreukázal svoje tvrdenia, že žalobca podpísal písomný záväzok k spolupráci a vedome a dobrovoľne s ŠtB spolupracoval, čo bolo i dôvodom určenia neoprávnenej evidence žalobcu v registračných protokoloch. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) na odvolanie žalovaného rozsudkom (prvým v poradí) z 30. júna 2015 sp. zn. 5 Co 635/2014 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi náhradu trov odvolacieho konania vo výške 108,55 € k rukám jeho právneho zástupcu, do troch dní od právoplatnosti tohto rozsudku.

Odvolací súd v odôvodnení rozhodnutia poukázal na účel zákona č. 553/2002 Z.z. o sprístupnení dokumentov o činnosti bezpečnostných zložiek štátu 1939 - 1989 a o založení Ústavu pamäti národa v znení neskorších predpisov [vyjadrený v preambule zákona (ďalej len „zákon č. 553/2002 Z.z.“)], účelom ktorého je okrem iného nepochybne i zverejnenie údajov o vykonávateľoch prenasledovania osôb a potlačania politických práv a slobôd prostredníctvom represívnych zložiek totalitného štátu. Poznamenal, že z toho však nemožno vyvodiť, že účelom tohto zákona je aj zverejňovanie údajov o osobách, ktoré fakticky boli touto represiou postihnuté tým, že boli neoprávnene evidované ako spolupracovníci bývalej ŠtB (v rozpore s vtedy platnými predpismi). Uviedol, že je pravdou, že žalovaný zoznamy spolupracovníkov bývalej ŠtB zverejňuje v rámci svojej zákonnej povinnosti bez toho, aby bol povinný overovať pravdivosť údajov obsiahnutých v dokumente a údajov zo zachovaných evidenčných pomôcok a za súčasnej právnej úpravy nemôže na evidencii nič meniť, to však neznamená, že dotknutej osobe nemôže byť poskytnutá ochrana súdnym rozhodnutím, pokiaľ neoprávnenosť jej evidence bola preukázaná. Odvolací súd zopakoval, že aj v prípadoch, keď k zásahu do osobnostných práv fyzickej osoby dochádza na základe okolností vylučujúcich protiprávnosť (plnenie zákonom uloženou povinnosťou, súhlas dotknutej osoby, výkon subjektívneho práva stanoveného zákonom), zostáva uskutočnený zásah oprávneným iba vtedy, ak sa stal primeraným spôsobom, a zároveň nie je v rozpore s takými oprávnenými záujmami fyzickej osoby, na ktorých je treba s ohľadom na zabezpečenie elementárnej úcty a dôstojnosti jej osobnosti za všetkých okolností bezpodmienečne zotrvať. Takouto okolnosťou je bezpochyby i skutočnosť, že údaj zverejňovaný o fyzickej osobe je pravdivý. K žalovaným namietanému nedostatku vecnej pasívnej legitímácie v spore poukázal aj odvolací súd na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 31. mája 2011 pod sp. zn. 6 Cdo 83/2010 a rovnako na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v obdobnej právnej veci z 27. novembra 2009 sp. zn. 5 Cdo 83/2008, z ktorých právneho názoru vychádzal. Mal preto za zrejmé, že nie je dôvodná námietka žalovaného, že mu v spore chýba pasívna vecná legitímácia a že za zásah do osobnostných práv žalobcu nezodpovedá z dôvodu, že zverejnením registračného protokolu na svojej internetovej stránke iba plnil povinnosť, ktorú mu ukladá zák. č. 553/2002 Z.z. Okrem toho odvolací súd poukázal na to, že vo svojich rozhodnutiach v obdobných veciach konštantne vychádzal z toho, že Ústav pamäti národa je pasívne vecne legitimovaný v sporoch o ochranu osobnosti v prípadoch, kde k neoprávnenému zásahu do osobnostných práv došlo zverejnením registračného protokolu na internetovej stránke tohto ústavu

(napr. rozsudky odvolacieho súdu sp. zn. 5 Co 144/2006 a sp. zn. 6 Co 13/2007). Odvolací súd tak konštatoval, že v danom prípade (keď predmetom konania je okrem určenia, že žalobca je neoprávnené evidovaný v materiáloch bývalej ŠtB aj uloženie povinnosti žalovanému zverejniť výrok tohto rozsudku na svojej internetovej stránke) je týmto vymedzená pasívna vecná legitímácia len označeného žalovaného v spore. Odvolací súd ďalej poznamenal, že súd prvej inštancie mal k dispozícii rozsiahly spisový materiál, obsahujúci listinné doklady a tieto existujúce listinné dôkazy aj podrobne vyhodnotil, pričom správne konštatoval, že tak zo samotného zväzku reg. č. 25085 s krycím menom F., ktorý bol založený na osobu žalobcu, ale ani ďalších, vedomá spolupráca žalobcu s ŠtB nevyplýva. Konštatoval, že vo zväzku/zväzkoch sa mnohé podstatné listiny nezachovali a zo zostávajúcich dokumentov nie je možné vyvodiť záver, že žalobca bol tajným spolupracovníkom, že plnil uložené úlohy a podával požadované informácie, keď takéto informácie z dokumentov jednoducho nevyplývajú. V zozname dokumentov sú uvedené dokumenty, ktoré mal zväzok obsahovať, takýmito listinami však dokazovanie vykonať nemožno, zoznam listín (preukazujúci, že označená listina sa vo zväzku v minulosti pred jej skartovaním nachádzala) nemá žiadnu výpovednú hodnotu vo vzťahu k obsahu listín, resp. neumožňuje súdu posúdiť pravosť (pôvod listiny a jej vystaviteľa) a správnosť (pravdivosť) v súčasnosti už neexistujúcich listín. Takéto listiny tiež nemožno považovať za listiny vydané inými štátnymi orgánmi v medziach ich právomocí, teda za listiny, ktorým je pridelený štatút verejnej listiny s priznaním určitej dôkaznej sily a vychádzať z prezumpcie ich správnosti, keď množstvo i dochovaných listín bolo označených práve vystaviteľom za nepravé či nepravdivé. K námietke žalovaného, že vysokú mieru dôveryhodnosti zachovanej evidencie ŠtB priznáva aj sám zákonodarca, ktorý by v opačnom prípade neprijal zákon č. 553/2002 Z.z. a nestanovil by povinnosť zverejniť tieto materiály, odvolací súd poukázal na výsledky vykonaného dokazovania vyplývajúce z výpovedí bývalých príslušníkov ŠtB ohľadne vzniku a vedenia zväzkov, podporených odbornými vyjadreniami B. C., M. A., K. V. a V. Q., a nakoniec zhodne so žalobcom i na § 26 ods. 3 zákona č. 553/2002 Z.z., v zmysle ktorého nie je Ústav pamäti národa povinný pri zverejňovaní dokumentov ŠtB overovať ich presnosť a pravdivosť. Odvolací súd uviedol, že súhlasí s konštatovaním súdu prvej inštancie, že na listiny, ktorých obsah a existencia vôbec neboli preukázané, mohol pri rozhodovaní prihliadnuť, ale nemohol z nich vychádzať pri zistení skutkového stavu. K námietke nedôveryhodnosti výpovedí svedkov U., Q. a V. ako bývalých dôstojníkov ŠtB odvolací súd poznamenal, že súd prvej inštancie nerozhodol len na základe výpovede svedkov, ale na základe ďalších vykonaných dôkazov, ktoré všetky vyhodnotil jednotlivo a v ich vzájomnej súvislosti, svoje závery oprel o skutočnosti, ktorých nepravdivosť preukázaná nebola. Vykonané dokazovanie tak preukázalo, že žalobca nikdy nepodpísal záväzok k spolupráci s ŠtB a ani s touto organizáciou ako tajný spolupracovník vedome nespocoval, nebol získaný k spolupráci spôsobom stanoveným Smernicou pre prácu so spolupracovníkmi kontrarozvedky (RMV č. 3/1978), neudržiaval s pracovníkmi ŠtB konšpiratívny styk, neplnil pre ŠtB žiadne úlohy, nepodával ŠtB žiadne spravodajské informácie či poznatky a ani tejto organizácii neposkytoval žiadnu pomoc alebo služby, ktoré by bolo potrebné utajovať. Vykonané dokazovanie preukázalo, že zväzok F. bol vedený len formálne, bez reálnej spolupráce žalobcu ako tajného spolupracovníka, a vzhľadom na tieto skutočnosti bola a je jeho evidencia ako tajného spolupracovníka ŠtB neoprávnená. Na základe uvedeného odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny v zmysle § 219 ods. 1 O.s.p. potvrdil, s konštatovaním správnosti jeho dôvodov podľa § 219 ods. 2 O.s.p. Odvolací súd nevyhovel návrhu žalovaného na pripustenie dovolania, ktoré žiadal s poukazom na ustanovenie § 238 ods. 3 O.s.p. O trovách odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa § 224 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 142 ods. 1 O.s.p. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalovaný.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) uznesením z 31. januára 2017 sp. zn. 2 Cdo 984/2015 dovolanie žalovaného odmietol. Vyslovil, že žalobca má nárok na náhradu trov dovolacieho konania. V odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že vzhľadom k tomu, že v danom prípade nemožno prípustnosť dovolania žalovaného vyvodiť z § 238 O.s.p. ani z § 237 O.s.p., dovolanie ako procesne neprípustné podľa § 447 písm. c/ Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) odmietol bez jeho meritórneho dovolacieho prieskumu.

4. Na základe sťažnosti žalovaného (ďalej aj „sťažovateľ“) Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) nálezom z 12. októbra 2017 sp. zn. II. ÚS 285/2017-163 rozhodol tak, že základné práva žalovaného podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a

základných slobôd postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní sp. zn. 2 Cdo 984/2015 a jeho uznesením z 31. januára 2017, ako aj postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní sp. zn. 5 Co 635/2014 a jeho rozsudkom z 30. júna 2015 porušené boli. Uznesenie najvyššieho súdu a rozsudok krajského súdu zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie. Súčasne zaviazal najvyšší súd a krajský súd zaplatiť spoločne a nerozdielne žalovanému trovy konania spolu v sume 749,62 € na účet jeho právneho zástupcu, do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu. Vo zvyšnej časti sťažnosti nevyhovel. V odôvodnení svojho nálezu uviedol, že predmetom ústavnej sťažnosti bolo ústavnoprávne posúdenie otázky, či všeobecné súdy, zvlášť krajský súd, mohli rozhodovať na základe výpovede svedkov, ktorí neboli pozbavení mlčanlivosti, resp. jej boli zbavení až spätne v dovolacom konaní, a či súd prvej inštancie a krajský súd mohli vecne rozhodovať o oprávnenosti evidovania žalobcu v registračných protokoloch ŠtB, ak (i) sťažovateľ nie je pôvodcom zásahu a (ii) zákon priamo ustanovuje sťažovateľovi povinnosť zverejnenia registračných protokolov, a teda či došlo z tohto hľadiska k porušeniu základného práva na súdnu ochranu sťažovateľa. Ústavný súd najprv posúdil napadnutý rozsudok krajského súdu v časti týkajúcej sa dokazovania výsluchom svedkov, ktorí neboli zbavení mlčanlivosti, a uznesenie najvyššieho súdu, ktorým boli títo svedkovia ex post pozbavení mlčanlivosti. Následne posúdil ústavnú akceptovateľnosť neverejného konania krajského súdu, zároveň však považoval za nevyhnutné vyjadriť svoj postoj aj k otázke pasívnej vecnej legitímácie Ústavu pamäti národa v konaní pred všeobecnými súdmi. K procesnému postupu odvolacieho súdu spočívajúceho v tom, že o odvolaní žalovaného rozhodol bez nariadenia pojednávania, ústavný súd konštatoval, že uvedený postup je v súlade s § 385 CSP, pretože posúdenie toho, či existuje dôležitý verejný záujem na nariadení verejného pojednávania na prejednanie odvolania je výsostnou úlohou konajúceho odvolacieho súdu po zohľadnení skutkového a právneho stavu a ďalších konkrétnych okolností prejednávanej veci. K námietke žalovaného týkajúcej sa dokazovania ústavný súd uviedol, že zo skutkového a právneho stavu v sťažovateľovej veci je zrejmé, že výpovede svedkov K., R. a V. sa stali súčasťou (dôležitých) podkladov pre rozhodnutia všeobecných súdov všetkých inštancií. Uvedení svedkovia viazaní mlčanlivosťou mali byť podľa názoru ústavného súdu oslobodení od povinnosti mlčanlivosti v súlade s § 124 O.s.p. (účinného v čase realizácie ich výsluchov pred okresným súdom) v spojení s § 80 ods. 3 zákona o Policajnom zbore už v konaní pred okresným súdom, t. j. pred ich vypočutím, resp. pred ich svedeckou výpoveďou. Podľa názoru ústavného súdu išlo o také závažné pochybenie okresného súdu, na ktoré bol krajský súd v dovolacom konaní povinný reagovať a uvedené pochybenie okresného súdu odstrániť. Poukázal na to, že krajský súd však v napadnutom rozsudku prihliadal na svedecké výpovede týchto svedkov s tým, že ich výpovede vzal do úvahy pri prerokovávaní odvolania a pochybenie okresného súdu neodstránil a ani na neho žiadnym spôsobom nereagoval, čím sa dopustil ústavne neakceptovateľného pochybenia. Uzavrel, že uvedené pochybenie krajského súdu zakladá dôvod na vyslovenie porušenia práv žalovaného podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), keďže oba súdy založili svoje rozhodnutia aj na takých dôkazoch, ktoré boli nezákonné a ktoré mali podstatný vplyv na ustálenie právneho názoru oboch súdov a teda na spravodlivé rozhodnutie vo veci samej. Ústavný súd poznamenal, že pokiaľ okresný súd a krajský súd chceli vychádzať pri rozhodovaní o sťažovateľovej veci aj z výpovedí svedkov ako bývalých príslušníkov ŠtB, boli tieto súdy bezpodmienečne povinné úplne a vyčerpávajúco vo svojich rozhodnutiach odôvodniť, z akých dôvodov považujú týchto svedkov za dôveryhodných a ich výpovede za pravdivé a dôveryhodné. Osobitne boli oba konajúce súdy povinné dôsledne sa vyrovnáť prima facie s otázkou, prečo považujú svedkov za dôveryhodných práve pri ich výpovedi pred súdom, keď celý obsah ich výpovede naznačuje, že pri zakladaní a vedení zväzku žalobcu konali v rozpore so svojimi povinnosťami príslušníkov Zboru národnej bezpečnosti a v rozpore s vnútornými riadiacimi aktmi. Uzavrel, že dokazovanie nemôže vyznieť presvedčivo, ak v rozpore s verifikovanými historickými skúsenosťami z doby neslobody z neho vyplýva v podstate záver, podľa ktorého činnosť bývalej ŠtB týkajúca sa záznamov o spolupráci s rôznymi občanmi akoby nebola v napätí so slobodou jednotlivcov a ŠtB akoby nebola organizáciou zameranou na udržiavanie „bezpečnosti“ totalitného štátu. Dôvody, ktoré k dôveryhodnosti svedkov uviedli vo svojich rozhodnutiach súd prvej inštancie a rovnako tak odvolací súd považoval ústavný súd za absolútne nepostačujúce a arbitrárne, pričom na tomto základe dospel k záveru, že krajský súd tým, že napadnutým rozsudkom neodstránil už uvedené pochybenia okresného súdu, porušil práva sťažovateľa

podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ďalšími námietkami sťažovateľa a namietaným porušením ostatných sťažovateľom označených práv a článkov ústavy, sa ústavný súd už nezaoberal uplatňujúc zásadu minimalizácie zásahov do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, keďže dospel k záveru, že vady napadnutého rozsudku odvolacieho súdu a postupu, ktorý predchádzal jeho vydaniu, ktoré viedli k vysloveniu porušenia ústavných práv sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru pohlcujú svojou intenzitou ostatné namietané záťaž (nedostatky) napadnutého rozsudku krajského súdu. K namietanému porušeniu práv sťažovateľa postupom a napadnutým uznesením najvyššieho súdu uviedol, že v napadnutom uznesení sa uvádza, že najvyšší súd listom zo 7. novembra 2016 požiadal ministerstvo vnútra o dodatočné oslobodenie od povinnosti mlčanlivosti svedkov podľa § 80 ods. 3 zákona o Policajnom zbore. V nadväznosti na túto žiadosť minister vnútra Slovenskej republiky (ďalej len „minister vnútra“) 2. januára 2017 rozhodol podľa § 80 ods. 3 zákona o Policajnom zbore o oslobodení od povinnosti mlčanlivosti svedkov, pričom oslobodenie od povinnosti mlčanlivosti vydal minister vnútra pre účely konania a po celú dobu konania a zároveň poznamenal, že ním nie je dotknutá povinnosť mlčanlivosti oprávnených osôb o utajovaných skutočnostiach podľa § 38 zákona č. 215/2004 Z.z. o ochrane utajovaných skutočností a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Ústavný súd poukázal na to, že k tomu, aby najvyšší súd získal poznatky o tom, či sú svedkovia oslobodení od povinnosti mlčanlivosti rozhodnutím ministra vnútra, musel vykonať príslušné dôkazy, teda sa s obsahom takéhoto rozhodnutia oboznámiť. Ak sa najvyšší súd oboznamoval s obsahom rozhodnutia ministra vnútra o oslobodení od povinnosti mlčanlivosti svedkov vyjadreným v listinnej podobe, nepochybne išlo o vykonávanie dôkazu listinou (§ 204 - § 205 CSP). Ústavný súd konštatoval, že aj v súlade s jeho doterajšou judikatúrou a rovnako ustálenou judikatúrou najvyššieho súdu platí, že v dovolacom konaní sa dokazovanie nevykonáva (§ 243a ods. 2 O.s.p., § 442 CSP), dovolacie konanie má prieskumnú povahu, so zreteľom na ktorú v dovolaní nemožno uplatniť také „nové“ skutočnosti alebo dôkazy vo veci samej, ktoré pri rozhodovaní nemali možnosť vziať na zreteľ už súdy nižších inštancií; pri posudzovaní prípustnosti dovolania sú bez významu okolnosti, ktoré nastali až po právoplatnom skončení konania. Najvyšší súd vo veci sťažovateľa však vykonal dokazovanie, keďže požiadal ministra vnútra o oslobodenie od povinnosti mlčanlivosti svedkov a následne sa oboznámil s obsahom rozhodnutia ministra vnútra o oslobodení od povinnosti mlčanlivosti konkrétnych svedkov. Na základe takto vykonaného dokazovania následne najvyšší súd rozhodol v neprospech sťažovateľa, t. j. aj na tomto dokazovaní založil svoje napadnuté uznesenie. Týmto nezákonným postupom v dovolacom konaní najvyšší súd nevytvoril podmienky pre spravodlivé rozhodovanie vo veci, pričom toto jeho pochybenie je tak závažné, že dosahuje intenzitu porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, a čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd rovnako konštatoval, že postupom najvyššieho súdu neboli zachované garancie práva na prerokovanie veci v prítomnosti sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, keďže najvyšší súd rozhodoval na neverejnom zasadnutí a vykonaným dokazovaním oboznámením sa s rozhodnutím ministra vnútra o oslobodení od povinnosti mlčanlivosti svedkov „reparoval“ skutkový stav veci, ktorý bol ustálený na súdoch nižšej inštancie, v konaní pred ktorými by sťažovateľ mal možnosť toto právo efektívne realizovať, zvlášť v konaní pred okresným súdom v rámci ústneho pojednávania. Uviedol, že po rozhodnutí najvyššieho súdu ako dovolacieho súdu navyše sťažovateľ už nemal možnosť toto právo efektívne realizovať v žiadnej neskoršej etape alebo inštancii súdneho konania. Uzavrel, že uvedené procesné pochybenia majú ústavnú intenzitu, t. j. už samy osebe sú dostatočné k tomu, aby ústavný súd rozhodol tak, ako je to uvedené v bode 1 výroku tohto nálezu. Ústavný súd poznamenal, že vzhľadom na svoje ústavné postavenie nemohol opomenúť zaujať stanovisko aj k účelu a zmyslu zákona č. 553/2002 Z.z. a v tejto súvislosti najmä k otázke vecnej pasívnej legitímácie sťažovateľa. Predmetom záverečnej časti tohto nálezu je tak otázka, či odvolací súd (a pred ním aj súd prvej inštancie) mohol vecne konať a rozhodovať o zodpovednosti sťažovateľa (Ústavu pamäti národa) ako žalovaného za to, že žalobca bol (ne)oprávnené evidovaný v registračných protokoloch bývalej ŠtB, a teda či aj z tohto hľadiska nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva na súdnu ochranu sťažovateľa. Okrem iného poznamenal, že v súvislosti so zverejnením evidenčných záznamov ŠtB vzniká špecifické napätie medzi (i) právnym štátom, ktorý si chce upevniť svoju legitimitu tým, že sa priamočiaro vysporiada s minulosťou na jednej strane a na druhej strane (ii) ústavnými právami dotknutých jednotlivcov, ktorým tieto práva garantuje práve právny štát. Zákonodarca sa záujem na pravdivom reflektovaní histórie v spojení s ochranou práv jednotlivcov

pokúsil racionálne a nejudiciabilne vyvážiť prostredníctvom už citovaných ustanovení § 23 zákona a § 19 zákona č. 553/2002 Z.z. Uviedol, že akceptuje, že z princípu materiálneho právneho štátu, presnejšie z jeho striktnnej verzie, ktorá slúži na vysporiadanie sa s dobou neslobody, môže výnimočne vyplývať aj nižší štandard ochrany niektorých individuálnych práv v záujme ochrany princípov demokratického štátu sformovaného po roku 1989 (porov. predĺženie premlčacích lehôt voči páchatelom zločinov komunizmu). Ustanovenia § 23 a taktiež § 19 zákona č. 553/2002 Z.z. sú podľa názoru ústavného súdu práve takýmto premietnutím princípu materiálneho právneho štátu vzťahu spoločnosti k dokumentom bývalej ŠtB a prejavom diskontinuity s mocou v dobe neslobody. Ústavný súd preto v okolnostiach posudzovanej veci bral do úvahy aj súvisiacu judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorý práve vo veci proti Slovensku, vo veci Turek (rozsudok zo 14.2.2006, sťažnosť č. 57986/00) naznačil užitočnosť sprístupnenia materiálov ŠtB. K námietke pasívnej vecnej legitímácie sťažovateľa ústavný súd poukázal predovšetkým na vývoj judikatúry všeobecných súdov, ktorá (napr. R 38/1996 a R 114/1999) pripúšťala, aby sa osoby tvrdiace, že boli neoprávnene evidované vo zväzkoch ŠtB, domáhali občianskoprávnej ochrany titulom ochrany osobnosti podľa § 13 Občianskeho zákonníka. Tieto žaloby boli prípustné najskôr voči Slovenskej informačnej službe (R 38/1996), pretože za rozhodujúcu sa považovala „skutočnosť, kto v súčasnej dobe spravuje archívny materiál bývalej ŠtB. Týmto orgánom je Slovenská informačná služba, ktorá vznikla na základe zák. č. 46/1993 Z.z. a ktorá má aj v súčasnosti možnosť tieto materiály využívať“. Uviedol, že už v tejto judikatúre teda všeobecné súdy uznali za zodpovedného za zásah spočívajúci v neoprávnenom evidovaní osoby vo zväzku ŠtB orgán, ktorý bol držiteľom a správcom týchto zväzkov, aj keď sám tento orgán o evidovaní určitej osoby nerozhodoval a ani rozhodovať nemohol (keďže vznikol tri roky po zrušení ŠtB). Zákom č. 553/2002 Z.z. bol zriadený sťažovateľ ako verejnoprávna ustanovizeň a samostatná právnická osoba (§ 7 ods. 1 a 2), ktorého úloha spočíva výslovne len v povinnosti spravovať zväzky ŠtB a ďalšie súvisiace dokumenty, sprístupňovať a zverejňovať ich, ako aj odborne spracúvať obdobie neslobody 1939 až 1989. Tieto úlohy sú mu podľa výslovného (vyššie už citovaného) znenia zákona zverené štátom (§ 8 ods. 1 úvodná veta). Ustanovením § 26 ods. 1 citovaného zákona sa potom štátnym orgánom, medzi inými aj ministerstvu vnútra a Slovenskej informačnej službe uložila povinnosť odovzdať sťažovateľovi všetky dokumenty presne vymedzené v tomto ustanovení tak, aby mohol plniť svoje úlohy. Práve v dôsledku toho potom judikatúra všeobecných súdov v nadväznosti na právne názory vyslovené v citovaných judikátoch R 38/1996 a R 114/1999 dospela k záveru, že od účinnosti zákona č. 553/2002 Z.z. je v sporoch o ochranu osobnosti z titulu neoprávneného evidovania určitej osoby vo zväzkoch ŠtB pasívne legitimovaným práve sťažovateľ (porov. R 39/2012). Poznamenal, že bez ohľadu na uvedené je však potrebné vždy dôsledne rozlišovať aký zásah je predmetom konania a teda akým konaním ktorej osoby došlo k zásahu, pred ktorým sa žalobca domáha ochrany. V súvislosti s formovaním postoja k otázke pasívnej legitímácie sťažovateľa ústavný súd poukázal na rozhodnutie okresného súdu sp. zn. 20 C 149/2005 z 30. augusta 2011, „ktorým bol zamietnutý návrh na určenie neoprávnenosti vedenia vo zväzkoch ŠtB s argumentáciou, že pasívna legitímácia v tomto spore svedčí jednoznačne Slovenskej republike, ktorá je nositeľom zodpovednosti za neoprávnený zásah do cti navrhovateľa, jeho zaevidovaním v registroch bývalej Štátnej bezpečnosti .....“. Ústavný súd zastáva názor, že sťažovateľ nie je vo veci žaloby o ochranu osobnosti pasívne vecne legitimovaný z hľadiska zodpovednosti za neoprávnenú evidenciu, ako ani z hľadiska zodpovednosti za zverejnenie tejto evidencie. Uviedol, že z § 13 Občianskeho zákonníka, na ktorom všeobecné súdy založili svoje rozhodnutie, vyplýva, že fyzická osoba má právo najmä sa domáhať, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov do práva na ochranu jej osobnosti, aby sa odstránili následky a aby jej bolo priznané primerané zadosťučinenie. Podľa všeobecne akceptovaného názoru právnej teórie je povinným subjektom podľa citovaného ustanovenia Občianskeho zákonníka vždy pôvodca zásahu, teda ten, ktorého konanie spôsobilo zásah do osobnosti fyzickej osoby. Z tohto dôvodu ústavný súd nepovažoval za výsledok racionálnej interpretácie záver krajského súdu v napadnutom rozsudku, že „odporca je pasívne vecne legitimovaný i vtedy, keď má povinnosť, ktorej splnenia sa navrhovateľ na ňom domáha, a to ku dňu vyhlásenia rozsudku súdu. V danom prípade (keď predmetom konania je okrem určenia, že navrhovateľ je neoprávnene evidovaný v materiáloch bývalej ŠtB aj uloženie povinnosti odporcovi zverejniť výrok tohto rozsudku na svojej internetovej stránke) je týmto vymedzená pasívna vecná legitímácia len označeného odporcu v spore...“. Pasívna legitímácia žalovaného (sťažovateľa) totiž podľa názoru ústavného súdu nemôže byť založená tým, že žalobca (dotknutá osoba) žiada zverejnenie určitého rozhodnutia na jeho stránke. Podľa názoru ústavného súdu

práve naopak, z už citovaného § 13 Občianskeho zákonníka pri jeho racionálnej interpretácii celkom zreteľne vyplýva, že pasívne legitimovaný musí byť (len) pôvodca zásahu. Úlohou súdov v konaní o ochranu osobnosti, s osobitným zreteľom na konania ohľadom neoprávneného evidovania osoby vo vzťahoch ŠtB, je teda najskôr ustáliť, aký zásah je predmetom konania, kto je, resp. bol pôvodcom tohto zásahu (t. j. koho konanie je podstatou daného zásahu). Podľa názoru ústavného súdu však všeobecné súdy vo svojich rozsudkoch nedávajú jasnú odpoveď ani na jednu z týchto otázok. Ústavný súd zdôraznil, že žalobca sa v prerokúvanej veci nedomáhal určenia, že k neoprávnenému zásahu do jeho osobnostných práv došlo zverejnením dokumentov sťažovateľom v zmysle § 19 zákona č. 553/2002 Z.z., ale neoprávneným evidovaním sťažovateľa. Pod (neoprávneným) evidovaním treba rozumieť činnosť príslušných zložiek a príslušníkov Zboru národnej bezpečnosti, na základe ktorej bol založený vzťah žalobcu, boli vytvárané jednotlivé dokumenty (záznamy, správy, informácie, potvrdenia a pod.), ktoré sú obsahom tohto vzťahu, resp., že tento vzťah, prípadne ďalšie dokumenty, bol zaevidovaný v iných registračných pomôckach ŠtB a pod. Len takáto činnosť totiž mohla viesť k tomu, čo tvrdí žalobca, teda že vzťah založený na jeho meno nie je pravdivý (je vymyslený), že v ňom obsiahnuté záznamy o stretnutiach, spolupráci, ako aj správy a potvrdenia o výplate prostriedkov nezodpovedajú skutočnosti. Len komplex týchto činností viedol (mohol viesť) k tomu, že takýto (podľa žalobcu fiktívny) vzťah vznikol a informácie o jeho (údajnej) spolupráci v ňom obsiahnuté sú nesprávne a mohli teda zasiahnuť do práva žalobcu na ochranu osobnosti. Je zrejmé, že pôvodcom tohto zásahu, ktorý viedol k neoprávnenému vytvoreniu vzťahu na meno žalobcu a jeho neoprávnenému zavedeniu do evidencie ŠtB, nemohol byť sťažovateľ, ktorý bol ako verejnoprávna ustanovizeň zriadený o (približne) 20 rokov potom, čo sa tento vzťah vytváral, a o 13 rokov potom, čo došlo k zrušeniu ŠtB. Na tomto základe skonštatoval, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu je vnútorne nekonzistentné, pretože ak zásah do osobnosti spočíva v neoprávnenom evidovaní, nie je zákonný dôvod pre zodpovednosť sťažovateľa, keďže sťažovateľ o evidovaní nerozhodoval. Jeho zodpovednosť pritom nemôže zakladať sama okolnosť, že spravuje archívne materiály, ako to naznačuje odvolací súd. K zverejneniu evidencie o žalobcovi ústavný súd poznamenal, že vo všeobecnosti nevylučuje, že zásah v zmysle § 13 Občianskeho zákonníka môže spočívať aj v samotnom akte zverejnenia už existujúcej informácie alebo dokumentu. Za a priori vylúčené nepovažoval ani to, že takýto zásah môže spočívať aj v zverejnení informácií získaných štátnym orgánom pri výkone jeho zákonom ustanovených úloh. V tejto súvislosti však poukázal na to, že treba mať na pamäti, že § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka výslovne poskytuje ochranu (len) pred neoprávneným zásahom. Poukázal na to, že zákonom č. 553/2002 Z.z. zriadil štát ústav (tak ako iné verejnoprávne inštitúcie) a splnomocnil ho na plnenie úloh verejnoprávneho charakteru, v danom prípade na úlohy súvisiace s vyrovnávaním sa s minulosťou. Ústavný súd opakovane zdôraznil, že sťažovateľ nemá pri zverejňovaní registračných protokolov žiadne diskrečné oprávnenie, teda oprávnenie rozhodnúť, či určitú ich časť zverejní alebo nie. Nejde teda o „diskrečnú“ aplikáciu právnej normy ustanovenej v § 19 ods. 1 zákona č. 553/2002 Z.z., ale o priame („technické“) plnenie zákona. Úlohou sťažovateľa nie je skúmať osobné príbehy evidovaných osôb, dôvody, kvôli ktorým súhlasili či nesúhlasili so spoluprácou, alebo ako sa ich meno v zozname evidovaných osôb ocitlo, ale len uverejniť konkrétne, zákonom presne určené materiály. Zodpovednosť sťažovateľa za skúmanie správnosti zverených mu materiálov výslovne vylučuje aj § 26 ods. 3 zákona č. 553/2002 Z.z. Plnenie tejto zákonnej povinnosti teda samo osebe vylučuje, aby jej plnením sťažovateľ konal protiprávne, teda aby toto zverejnenie (ak je vykonané presne v súlade s § 19 a ďalšími ustanoveniami zákona č. 553/2002 Z.z.) mohlo predstavovať neoprávnený zásah v zmysle § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Určovacou žalobou sa nemôže meniť objektívne právo (právne normy). Ak právny predpis jasne a zrozumiteľne ustanovuje nejakú povinnosť, tak súd nemôže vo svojom rozhodnutí o určovacej žalobe konštatovať, že žalovaný splnením zákonom ustanovenej povinnosti porušil subjektívne právo žalobcu. Z ústavného hľadiska z a neakceptovateľný považoval ústavný súd postup krajského súdu v jeho napadnutom rozsudku založený na pokuse o „vyvažovanie“ medzi záujmom na ochrane osobnosti a záujmom verejnosti poznať obsah evidencie represívnych zložiek prednovembrového režimu, nakoľko odvolací súd totiž nemal právomoc vyvažovať tieto hodnoty, tak ako sa o to pokúša v odôvodnení svojho rozsudku. Podľa čl. 144 ods. 1 ústavy boli totiž sudcovia odvolacieho súdu viazaní zákonom, teda aj § 19 zákona č. 553/2002 Z.z. Odvolací súd bol teda povinný vychádzať z toho, že ak zákonodarca v § 19 zákona č. 553/2002 Z.z. uložil sťažovateľovi povinnosť zverejniť všetky dokumenty týkajúce sa činnosti ŠtB, tak tým sám vyvážil záujem na ochrane osobnosti na jednej strane a s potrebou vysporiadať sa s

minulosťou na druhej strane. Ak bol odvolací súd toho názoru, že § 19 zákona č. 553/2002 Z.z. (príp. aj v spojení s jeho ďalšími ustanoveniami) nie je v súlade s ústavou, ústavnými zákonmi alebo medzinárodnými zmluvami (resp. je s nimi v napätí), mal možnosť (a aj povinnosť) postupovať podľa čl. 144 ods. 2 ústavy, t. j. podať ústavnému súdu návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 ods. 1 ústavy a nie riešiť tento problém v rámci rozhodovania o určovacej žalobe žalobcu (porov. aj II. ÚS 16/2011). Iba ústavný súd v konaní o súlade právnych predpisov je totiž oprávnený posúdiť otázku, či zákonodarca pri vydávaní označeného ustanovenia zákona správne vyvážil jednotlivé základné práva a slobody, ktoré sú v danej veci „v hre“. Odvolací súd však napadnutým rozsudkom v podstate „súdil“ zákonodarcu (normotvorcu), k čomu nie je oprávnený, pretože je podľa čl. 144 ods. 1 ústavy viazaný „zákonom“. Z tohto hľadiska napadnutý rozsudok odvolacieho súdu vo svojej podstate zasahuje do ústavného princípu delby moci, keďže len zákonodarca má právo vydávať, meniť a rušiť zákony (čl. 72 ústavy) a súdy sú naopak povinné ich rešpektovať, pokiaľ ústavný súd nerozhodne o ich nesúlade s ústavou (čl. 144 ods. 1 a 2 ústavy). Na základe uvedeného ústavný súd, vzhľadom na skutočnosť, že sťažovateľ nie je (nebol) pôvodcom zásahu, a že mu zverejnenie prepisu evidencií bývalej ŠtB ukladá zákon č. 553/2002 Z.z., dospel k záveru, že krajský súd porušil sťažovateľovo základné právo na súdnu ochranu aj preto, že rozhodoval o veci, ktorú mal prima facie zamietnuť pre absenciu pasívnej vecnej legitímácie žalovaného, vyvolal extrémny rozpor medzi skutkovými zisteniami a právnym hodnotením, čo zakladá dôvod na vyslovenie porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Nad rámec uvedeného ústavný súd už len podčiarkol, že predmetom konania pred všeobecnými súdmi bolo (okrem iného) určenie, či bol žalobca neoprávnene evidovaný v registračných protokoloch bývalej ŠtB ako agent. Štát však právomoc (úlohu) rozhodovať o evidencii žalobcu, resp. iných osôb v registračných protokoloch bývalej ŠtB Ústavu pamäti národa zákonom o pamäti národa a ani iným zákonom nezveril. Ústavný súd napokon poznamenal, že v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy v zásade nie je oprávnený „vystupovať“ mimo rámec petitom sťažnosti vymedzeného predmetu konania, a preto ponecháva všeobecným súdom v rámci ich následnej rozhodovacej činnosti, resp. príp. aj zákonodarcovi priestor k hľadaniu odpovede na otázku ako má byť poskytovaná efektívna súdna ochrana fyzickým osobám, ktoré sa domáhajú určenia, že sú neoprávnene evidované v registračných protokoloch bývalej ŠtB. Na základe uvedeného ústavný súd po vyslovení porušenia práv sťažovateľa postupom a napadnutým uznesením najvyššieho súdu a postupom a napadnutým rozsudkom krajského súdu zrušil obe napadnuté rozhodnutia v zmysle § 56 ods. 2 zákona č. 38/1993 Z.z. o organizácii Ústavného súdu SR a o konaní pred ním (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a zároveň vrátil vec na ďalšie konanie krajskému súdu, keďže by nebolo účelné vracat' vec najvyššiemu súdu.

5. Krajský súd v Bratislave rozsudkom (druhým v poradí) z 30. januára 2018 sp. zn. 5 Co 362/2017 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že žalobu žalobcu zamietol. Žalovanému priznal nárok na náhradu trov prvoinštančného, odvolacieho a dovolacieho konania v rozsahu 100 %. Odvolací súd po vrátení veci ústavným súdom opätovne prejednal vec v rozsahu a z dôvodov podaného odvolania žalovaného (§ 379, § 380 ods. 1 CSP), a v zmysle § 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde viazaný právnym názorom ústavného súdu dospel k záveru, že napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie vecne správny nie je. Odvolací súd konštatoval, že vzhľadom na skutočnosť, že v spore označený žalovaný nie je (nebol) pôvodcom zásahu do práva na ochranu osobnosti žalobcu, keď mu zverejnenie prepisu evidencií bývalej ŠtB ukladá zákon č. 553/2002 Z.z., mal súd prvej inštancie správne žalobu zamietnuť pre absenciu pasívnej vecnej legitímácie žalovaného, z ktorého dôvodu neostalo odvolaciemu súdu než napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie zmeniť (§ 388 CSP) a pre označený nedostatok tzv. pasívnej vecnej legitímácie v spore na strane žalovaného žalobu zamietnuť. O nároku na náhradu trov rozhodol odvolací súd podľa § 396 ods. 2, § 255 ods. 1 CSP.

6. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie s tým, že jeho prípustnosť vyvodzoval z § 421 ods. 1 písm. a/ CSP. Namietal, že odvolací súd v napadnutom rozsudku uviedol nesprávny právny názor, že v spore označený žalovaný nie je (nebol) pôvodcom zásahu do práva na ochranu osobnosti žalobcu, keď mu zverejnenie prepisu evidencií bývalej ŠtB ukladá zákon č. 553/2002 Z.z. a preto mal súd prvej inštancie správne žalobu zamietnuť pre absenciu pasívnej vecnej legitímácie žalovaného. Poznamenal, že takýto názor je v rozpore so súdnou praxou všeobecných súdov, ktorá bola potvrdená (zjednotená) aj rozsudkom najvyššieho súdu z 31. mája 2011 sp. zn. 6 Cdo 83/2010, ktorý bol publikovaný v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej

republiky (R 39/2012), a v ktorom najvyšší súd potvrdil pasívnu vecnú legitímáciu žalovaného v sporoch o ochranu osobnosti súvisiacich s neoprávnenou evidenciou v materiáloch bývalej ŠtB. Ďalej uviedol, že obdobne rozhodol najvyšší súd v otázke pasívnej vecnej legitímácie žalovaného v sporoch o ochranu osobnosti súvisiacich s neoprávnenou evidenciou v materiáloch bývalej ŠtB aj v rozsudku z 27. novembra 2009 sp. zn. 5 Cdo 83/2008. Podľa názoru žalobcu sa odvolací súd teda pri riešení tejto právnej otázky odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, v dôsledku čoho je jeho dovolanie prípustné. Poznamenal, že odvolací súd v napadnutom rozsudku poukázal na nález ústavného súdu, v ktorom ústavný súd uviedol svoj právny názor k otázke pasívnej vecnej legitímácie žalovaného z hľadiska zodpovednosti za neoprávnenú evidenciu v materiáloch bývalej ŠtB a z hľadiska zodpovednosti za zverejnenie takejto evidencie. Ústavný súd v náleze uviedol názor, že žalovaný nie je zodpovedný za neoprávnenú evidenciu v materiáloch bývalej ŠtB a ani za zverejnenie takejto evidencie. Odpoveď na právnu otázku, kto by mal byť v týchto prípadoch zodpovedný však už ústavný súd a ani odvolací súd neposkytol. Žalobca pre úplnosť uviedol a upozornil, že zákon č. 553/2002 Z.z. a ani iný zákon nezveril právomoc (úlohu) rozhodovať o evidencii osôb v registračných protokoloch bývalej ŠtB ani žiadnemu inému orgánu štátnej správy. Zákon č. 553/2002 Z.z. neupravuje osobitný postup súdnej ochrany fyzických osôb, ktoré sa domáhajú určenia, že sú neoprávnené evidované v registračných protokoloch bývalej ŠtB. Takéto osoby sa preto ochrany svojho práva na ochranu osobnosti môžu domáhať v súlade s čl. 46 ods. 1 ústavy len zákonom ustanoveným postupom na nezávislom a nestrannom súde, a to žalobou, ktorou sa domáhajú určenia neoprávnenosti evidencie v registračných protokoloch bývalej ŠtB. Uzavrel, že v prospech pasívnej legitímácie Ústavu pamäti národa hovorí aj argument vykonateľnosti rozhodnutia v prípade úspechu žalobcu v súdnom spore. Žalovaný totiž na rozdiel od ostatných štátnych inštitúcií disponuje dokumentáciou bývalej ŠtB a v zákonom stanovenom rozsahu je povinný ju zverejňovať. Ak súd rozhodne o zásahu do zverejňovania časti tejto dokumentácie, tak toto súdne rozhodnutie môže vykonať len žalovaný. Pasívna legitímácia žalovaného je z tohto pohľadu žiaduca. Konštatoval, že podľa jeho názoru k vydaniu nálezú ústavného súdu došlo v rozpore s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva. Ústavný súd paradoxne svojím rozhodnutím ochránil žalovaného, ktorý je vládnu organizáciu, pred žalobcom ako ľudskou bytosťou, čím uviedol žalobcu do horšej právnej situácie, než bol pred podaním žaloby. Vzhľadom na uvedené navrhol, aby dovolací súd zmenil napadnutý rozsudok odvolacieho súdu tak, že žalobe v plnom rozsahu vyhovie, prípadne napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zruší a vec mu vráti na ďalšie konanie.

7. Žalovaný v písomnom vyjadrení k dovolaniu žalobcu uviedol, že rozsudok odvolacieho súdu je vecne správny a zákonný. Podľa žalovaného nie je daný dôvod zakladajúci prípustnosť dovolania žalobcu podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP. Žiadal, aby dovolací súd dovolanie žalobcu zamietol a priznal žalovanému náhradu trov konania.

8. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade s § 429 ods. 1 CSP, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť. Stručné odôvodnenie (§ 451 ods. 3 veta prvá CSP) rozhodnutia dovolacieho súdu je uvedené v nasledovných bodoch.

9. Dovolanie je mimoriadnym opravným prostriedkom, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

10. V danom prípade žalobca vyvodzuje prípustnosť jeho dovolania z § 421 ods. 1 CSP. Otázkou relevantnou z hľadiska tohto ustanovenia môže byť len otázka právna (nie skutková otázka). Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj o otázku procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). V prípade dovolania podaného v zmysle tohto ustanovenia je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, o ktorú z možností uvedených v ustanoveniach § 421 ods. 1 písm. a/ až c/ CSP ide, teda z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania (porovnaj napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 126/2017, 2 Cdo 203/2016, 3 Cdo

132/2017, 4 Cdo 207/2017, 7 Cdo 20/2017, 8 Cdo 221/2017).

11. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne. Pre právnu otázku, ktorú má na mysli § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, je charakteristický „odklon“ jej riešenia, ktorý zvolil odvolací súd, od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Ide tu teda o situáciu, v ktorej sa už rozhodovanie senátov dovolacieho súdu ustálilo na určitom riešení právnej otázky, odvolací súd sa však svojím rozhodnutím odklonil od „ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu“. Ustanovenie § 421 ods. 1 písm. b/ CSP dopadá na situáciu, v ktorej určitá právna otázka ešte nebola dovolacím súdom riešená (preto ani nedošlo k ustáleniu jeho rozhodovacej praxe). Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. c/ CSP je relevantná právna otázka, pri riešení ktorej sa v rozhodovacej praxi vyskytla nejednotnosť navonok prejavená v prijatí odlišných právnych názorov; inými slovami: ide o otázku, ktorú už odvolací súd riešil, avšak právne názory dovolacích senátov sa ešte neustálili (nepredstavujú ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu).

12. So zreteľom na dovolaciu argumentáciu žalobcu je potrebné uviesť, že ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a/ CSP) vyjadrujú predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Do tohto pojmu však možno zaradiť aj prax vyjadrenú opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a z hľadiska vecného na ne nadviazali (porovnaj napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 158/2017, 4 Cdo 95/2017, 5 Cdo 87/2017, 6 Cdo 21/2017).

13. V danom prípade dovolateľ pri vyvodzovaní prípustnosti jeho dovolania kladie dôraz na § 421 ods. 1 písm. a/ CSP argumentujúc tým, že odvolací súd sa pri riešení právnej otázky (pasívnej vecnej legitímácie žalovaného) odklonil od jej riešenia, ku ktorému dospel najvyšší súd v judikáte R 39/2012 a rovnako tak v rozhodnutí sp. zn. 5 Cdo 83/2008.

14. Žalobca v danom prípade zákonom zodpovedajúcim spôsobom vymedzil právnu otázku, riešením ktorej sa odvolací súd - podľa jeho názoru - odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, a označil aj príslušné rozhodnutie najvyššieho súdu a v ňom vyjadrené právne závery, od ktorých sa podľa jeho presvedčenia odvolací súd odklonil.

15. Vzhľadom na relevantné vymedzenie právnej otázky (§ 421 ods. 1 písm. a/ CSP) pristúpil odvolací súd v ďalšom k skúmaniu, či procesne prípustné dovolanie žalobcu je zároveň dôvodné. Podľa právneho názoru dovolateľa spočíva napadnutý rozsudok (pri riešení otázky vymedzenej v dovolaní) na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). V zmysle § 432 ods. 1 CSP možno dovolanie prípustné podľa § 421 CSP odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Podľa § 432 ods. 2 CSP sa dovolací dôvod vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia.

16. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

17. Právna veta judikátu R 39/2012, na ktorý poukazuje žalobca za účelom doloženia prípustnosti jeho dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ CSP a tiež dôvodnosti tohto mimoriadneho opravného prostriedku (§ 432 ods. 1 CSP) znie: „V občianskom súdnom konaní o ochranu osobnosti (§ 11 až § 13 Občianskeho zákonníka), k zásahu do ktorej malo dôjsť neoprávnenou evidenciou fyzickej osoby v materiáloch bývalej Štátnej bezpečnosti, je Ústav pamäti národa pasívne vecne legitimovaným účastníkom“. V odôvodnení tohto judikátu najvyšší súd v súvislosti s pasívnou legitímáciou Ústavu pamäti národa uviedol, že i keď zákon č. 553/2002 Z.z. nemá výslovné ustanovenie o pasívnej legitímácii, teda o zodpovednosti Ústavu pamäti národa za neoprávnený zásah do osobnostných práv, ku ktorému môže dôjsť v súvislosti s plnením povinností podľa tohto zákona, možno túto zodpovednosť z

jeho jednotlivých ustanovení vyvodit'. Poznamenal, že tým, že uvedený právny predpis v § 27 ods. 1 uložil vymenovaným štátnym orgánom, a to Ministerstvu vnútra Slovenskej republiky, Ministerstvu obrany Slovenskej republiky, Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky a Slovenskej informačnej službe odovzdať Ústavu pamäti národa dokumenty o činnosti bezpečnostných zložiek, ktoré majú vo vlastníctve, držbe alebo správe, a že mu uložil okrem iného povinnosť sprístupňovať tieto dokumenty, zverejňovať údaje z nich a poskytovať potrebné informácie orgánom verejnej moci, určil ho zároveň za subjekt zodpovedný za riziko spojené s plnením týchto úloh, a k údajom v týchto materiáloch, resp. evidencii v nich je neoprávnená. Najvyšší súd tiež okrem iného uviedol, že s možnosťou prípadných sporov o pravosť dokumentov alebo sporov na ochranu osobnosti zákon č. 553/2002 Z.z. výslovne počíta napr. v § 17 ods. 2 a 3. Dispozícia s týmito dokumentmi dáva zároveň Ústavu pamäti národa možnosť efektívnej obrany v súdnom konaní proti prípadným neopodstatneným návrhom v tomto smere. Najvyšší súd v danom judikáte uzavrel, že plnenie povinností vyplývajúcich z § 19 zákona č. 553/2002 Z.z. nevyklučuje zodpovednosť Ústavu pamäti národa za zásah do osobnostných práv v prípadoch neoprávnenej evidencie v materiáloch ŠtB. Právo na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a na ochranu mena ako aj právo na ochranu pred neoprávneným zhromažďovaním, zverejňovaním alebo iným zneužívaním údajov o svojej osobe je základným ľudským právom výslovne chráneným okrem medzinárodných dokumentov aj čl. 19 ústavy. Uvedené ustanovenie ako aj celý zákon musí byť interpretovaný v zmysle čl. 152 ods. 4 ústavy ústavne súladným spôsobom. To znamená, že jeho výklad a aplikácia má rešpektovať jednak jeho účel a jednak ústavné imperatívy vyplývajúce z čl. 12 ods. 1 ústavy, v zmysle ktorého základné práva a slobody sú neodňateľné, a z čl. 13 ods. 4 tohto základného zákona, podľa ktorého pri obmedzovaní základných práv a slobôd sa musí dbať na ich podstatu a zmysel. To znamená, že žalovaný ako vlastník, prípadne správca dokumentov bývalých bezpečnostných zložiek, zodpovedá za zásah do osobnostných práv, ktorý je daný už samotnou neoprávnenou evidenciou fyzickej osoby v týchto materiáloch, aj keď túto skutočnosť nezavinil a ani zaviniť nemohol, a ku ktorému v takomto prípade dochádza aj v prípade plnenia povinnosti vyplývajúcej z § 19 zákona č. 553/2002 Z.z.

18. Rovnako tak v rozhodnutí najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 83/2008, na ktoré žalobca v dovolaní poukázal, najvyšší súd okrem iného uviedol, že k tvrdenému zásahu do osobnostných práv žalobcu malo v danom prípade dôjsť pri činnosti, ktorá bola uložená žalovanému (Ústavu pamäti národa) zákonom č. 553/2002 Z.z. o sprístupnení dokumentov o činnosti bezpečnostných zložiek štátu 1939 - 1989 a o založení Ústavu pamäti národa v znení neskorších predpisov. Je preto nesporné, že k zásahu došlo činnosťou žalovaného, i keď na základe zákona. Žalovaný je pôvodcom namietaného zásahu, a je preto vecne pasívne legitimovaný v spore o ochranu osobnosti, vyvolanom týmto zásahom. V tomto smere najvyšší súd považoval námietky žalovaného, že nie je právnym nástupcom bývalej represívnej zložky - ŠtB, za nedôvodné.

19. Právne závery vyjadrené v uvedenom judikáte a v uvedenom rozhodnutí sú naďalej aktuálne a dovolací súd na ne berie zreteľ aj v preskúmanom prípade. Podľa právneho názoru dovolacieho súdu žalobca opodstatnene namieta, že odvolací súd sa ním zvoleným riešením otázky pasívnej vecnej legitimácie žalovaného odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, ktorú predstavujú rozhodnutia najvyššieho súdu citované v bodoch 17. až 18. Uvedený právny názor odvolacieho súdu predstavuje nielen odklon od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, ale zároveň tiež dôvod opodstatňujúci záver, že dovolaním napadnuté rozhodnutie, ako opodstatnene namieta dovolateľ, spočíva na nesprávnom právnom posúdení (§ 432 ods. 1 CSP).

20. V zmysle § 193 CSP súd je viazaný rozhodnutím ústavného súdu o tom, či určitý právny predpis nie je v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, ústavným zákonom alebo medzinárodnou zmluvou, ktorou je Slovenská republika viazaná. Súd je tiež viazaný rozhodnutím ústavného súdu alebo Európskeho súdu pre ľudské práva, ktoré sa týkajú základných ľudských práv a slobôd. Ďalej je súd viazaný rozhodnutím príslušných orgánov o tom, že bol spáchaný trestný čin, priestupok alebo iný správny delikt postihnutelný podľa osobitného predpisu, a o tom, kto ich spáchal, ako aj rozhodnutím o osobnom stave, vzniku alebo zániku spoločnosti.

V zmysle § 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde, ak Ústavný súd právoplatné rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah zruší a vec vráti na ďalšie konanie, ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je povinný vec znova prerokovať a rozhodnúť. V tomto konaní alebo postupe je viazaný názorom Ústavného súdu.

21. V rámci doktríny záväznosti rozhodnutí ústavného súdu je potrebné rozlišovať kasačnú záväznosť a precedenčnú záväznosť. V posudzovanej veci má rozhodnutie ústavného súdu kasačnú záväznosť (záväznosť nálezu v konkrétnej veci) vyplývajúcu z vyššie citovaných právnych predpisov, pretože ústava výslovne nerieši záväznosť rozhodnutí ústavného súdu vydaných podľa čl. 127 ústavy. Vzhľadom k tomu sú všeobecné súdy vrátane najvyššieho súdu povinné túto kasačnú záväznosť, ktorá je vystavená prísnejším požiadavkám ako záväznosť precedenčná (všeobecná; v podobných veciach) premietnuť (a rešpektovať) vo svojich rozhodnutiach. Práve pravidlo, že proti nálezu ústavného súdu nie je prípustný žiadny opravný prostriedok, má ten následok, že nález ústavného súdu predstavuje definitívne riešenie ústavnoprávnych otázok v konkrétnej veci, a preto musí byť všeobecným súdom verne vykonaný a v ňom obsiahnutý ústavnoprávny výklad musí byť plne rešpektovaný bez ohľadu na eventuálne pochybnosti všeobecných súdov, či je správny alebo fundovaný. V konkrétnych veciach tak nález ústavného súdu predstavuje konečné vyriešenie právneho sporu, čo je neopomenuteľným znakom spravodlivého procesu. S poukazom na tieto pravidlá právny názor ústavného súdu ako orgánu s posledným slovom musí byť v konkrétnej veci nepodmienečne rešpektovaný. Opačný prístup by odporoval samotnému princípu kasačného rozhodnutia.
22. Berúc do úvahy kasačnú záväznosť nálezu ústavného súdu z 12. októbra 2017 sp. zn. II. ÚS 285/2017-163 a jeho právny záver vyslovený v súvislosti s pasívnou procesnou legitimáciou ako nosného právneho pravidla, neostávalo najvyššiemu súdu nič iné, ako dovolanie žalobcu, ktorým napáda rozsudok odvolacieho súdu, odmietnuť.
23. Vzhľadom na vyššie uvedené Najvyšší súd Slovenskej republiky odmietol dovolanie žalobcu ako procesne neprípustné podľa § 447 písm. c/ CSP.
24. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania dovolací súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).
25. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.